

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

19. märts 2019*

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Dublini süsteem – Määrus (EL) nr 604/2013 – Varjupaigataotleja üleandmine rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavale liikmesriigile – Mõiste „põgenemine“ – Üleandmistähtaja pikendamise üksikasjad – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 4 – Tõsine oht saada pärast varjupaigamenetluse lõppemist ebainimliku või alandava kohtlemise osaliseks – Rahvusvahelise kaitse saajate elutingimused kõnealuses liikmesriigis

Kohtuasjas C-163/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichtshof Baden-Württembergi (Baden-Württembergi kõrgeim halduskohus, Saksamaa) 15. märtsi 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. aprillil 2017, menetluses

Abubacarr Jawo

versus

Bundesrepublik Deutschland,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič (ettekandja), J. Malenovský, L. Bay Larsen ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: osakonna juhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 8. mai 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. Jawo, esindajad: *Rechtsanwalt* B. Münch ja *Rechtsanwältin* U. Bargon,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, R. Kanitz, M. Henning ja V. Thanisch,
- Belgia valitsus, esindajad: C. Van Lul ja P. Cottin,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* L. Cordi ja *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Ungari valitsus, esindajad: M. M. Tátrai, M. Z. Fehér ja G. Koós,
 - Madalmaade valitsus, esindajad: J. Langer, M. Bulterman, C. S. Schillemans ja M. Gijzen,
 - Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: S. Brandon ja C. Crane, keda abistas *barrister* D. Blundell,
 - Šveitsi valitsus, esindaja: E. Bichet,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja C. Ladenburger,
- olles 25. juuli 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31; edaspidi „Dublini III määrus“), artikli 3 lõiget 2 ja artikli 29 lõikeid 1 ja 2 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 4.
- 2 Taotlus on esitatud Abubacarr Jawo ja Bundesrepublik Deutschlandi (Saksamaa Liitvabariik) vahelises kohtuvaidluses puudutatud isiku üleandmise otsuse üle Itaaliale.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÖK“) artiklis 3 „Piinamise keelamine“ on sätestatud:

„Kedagi ei või piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.“

Liidu õigus

Harta

- 4 Harta artiklis 1 „Inimväärikus“ on sätestatud:

„Inimväärikus on puutumatu. Seda tuleb austada ja kaitsta.“

- 5 Harta artikkel 4 „Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld“ näeb ette:

„Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.“

- 6 Harta artikli 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“ esimeses lõigus on sätestatud:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.“

- 7 Harta artikli 51 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire.“

- 8 Harta artikli 52 „Õiguste ja põhimõtete ulatus ja tõlgendamine“ lõikes 3 on sätestatud:

„Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad [EIÕKga] tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.“

Dublini III määrus

- 9 Dublini III määrusega tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT 2003, L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109; edaspidi „Dublini II määrus“). Dublini III määruse põhjendused 4, 5, 19, 32 ja 39 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) [15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu erakorralise] kohtumise järeldustes tõdetakse ka, et Euroopa ühine varjupaigasüsteem peaks lühiajaliselt hõlmama selget ja toimivat menetlust varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks.

(5) Selline menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.

[...]

(19) Selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige [harta] artikliga 47. Rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii käesoleva määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse.

[...]

(32) Käesoleva määrusega hõlmatud isikute kohtlemisel on liikmesriigid seotud oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest õigusaktidest, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohasest väljakujunenud kohtupraktikast.

[...]

(39) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ning järgitakse eeskätt [hartas] tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva määrusega tagada harta artikliga 18 tagatud varjupaigaõiguse ja artiklites 1, 4, 7, 24 ja 47 tunnustatud õiguste täielik täitmine. Käesolevat määrust tuleks seetõttu vastavalt kohaldada.“

10 Dublini III määruse artikli 2 punktis n on „põgenemisoht“ selle määruse tähenduses määratletud kui „õigusaktis määratletud objektiivsete kriteeriumide alusel üksikjuhtumi kohta antud hinnang, et esineb oht, et taotleja või kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kelle suhtes kohaldatakse üleandmismenetlust, võib põgeneda“.

11 Dublini III määruse artikkel 3 „Juurdepäas rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlusele“ sätestab:

„1. Liikmesriigid vaatavad läbi selliste kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse taotlused, kes taotleavad rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiidialal. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kelleks on III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.

2. Kui käesolevas määruses loetletud kriteeriumide põhjal ei saa vastutavat liikmesriiki määrata, vastutab taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kellele rahvusvahelise kaitse taotlus esitati.

Kui taotlejat ei ole võimalik üle anda liikmesriigile, kes algselt määrati vastutavaks, sest on piisavalt alust arvata, et selle taotluse läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise [harta] artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas üks järgmistest kriteeriumidest võimaldab määrata mõne muu liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks.

Kui üleandmine ei ole võimalik käesoleva lõike alusel ühelegi liikmesriigile III peatükis sätestatud kriteeriumide alusel või esimesele liikmesriigile, kus taotlus esitati, saab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viivast liikmesriigist vastutav liikmesriik.

[...]“.

12 Dublini III määruse VI peatükk „Vastuvõtmise ja tagasivõtmise menetlus“ sisaldab muu hulgas selle määruse artikleid 27 ja 29.

13 Dublini III määruse artikli 27 „Õiguskaitsevahendid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Taotlejal või muul artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isikul on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.“

14 Dublini III määruse VI peatüki VI jagu, mis käsitleb taotlejate üleandmist vastutavale liikmesriigile, sisaldab määruse artiklit 29 „Menetlused ja tähtjad“, milles on ette nähtud:

„1. Palve esitanud liikmesriik annab taotleja või muu artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isiku pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist vastutavale liikmesriigile üle kooskõlas oma riigi õigusega esimesel võimalusel ja hiljemalt kuue kuu jooksul ajast, mil teine liikmesriik rahuldus vastuvõtmis- või tagasivõtmispalve või tehti lõplik otsus vaidlustamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, kui sellel oli peatav toime vastavalt artikli 27 lõikele 3.

Kui üleandmine vastutavale liikmesriigile viiakse läbi järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga, tagavad liikmesriigid, et see korraldatakse inimlikult ning põhiõigusi ja inimvääriskust täielikult austades.

[...]

2. Kui üleandmine ei toimu kuue kuu jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu või tagasi võtta ning vastutus läheb üle palve esitanud liikmesriigile. Nimetatud tähtaega võib pikendada kõige rohkem ühe aastani, kui üleandmist ei saa teostada asjaomase isiku kinnipidamise tõttu, või kõige rohkem 18 kuuni, kui isik on põgenenud.

[...]

4. Komisjon kehtestab rakendusaktide abil ühetaolised tingimused liikmesriikidevaheliseks teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks, eelkõige juhtudel, kui üleandmine on edasi lükatud või see hilineb, üleandmine toimub vaikimisi kokku lepitud tingimustel, alaealiste või ülalpeetavate isikute üleandmisel ning järelevalve all toimival üleandmisel. [...]“.

Rakendusmäärus

- 15 Komisjoni 2. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele nr 343/2003 (ELT 2003, L 222, lk 3; ELT eriväljaanne 19/06, lk 200), mida on muudetud komisjoni 30. jaanuari 2014. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 118/2014 (ELT 2014, L 39, lk 1) (edaspidi „rakendusmäärus“), sisaldab Dublini II määruse ja nüüd ka Dublini III määruse rakendussätteid.
- 16 Rakendusmääruse III peatükk „Üleandmine“ sisaldab muu hulgas määruse artiklit 9, mis kannab pealkirja „Üleandmiste edasilükkamine ja hilinemine“ ja näeb ette:

„1. Vastutavale liikmesriigile teatatakse viivitamata üleandmise edasilükkamisest, mis tuleneb kas peatava toimega kaebusest või uuesti läbi vaatamisest või füüsilistest põhjustest, nagu varjupaigataotleja halb tervis, või transpordivahendi puudumisest või asjaolust, et varjupaigataotleja hoiab üleandmisest kõrvale.

1 a. Kui üleandmine on edasi lükatud üleandva liikmesriigi taotlusel, peavad üleandev ja vastutav liikmesriik jätkama suhtlemist, et uus üleandmine kooskõlas artikliga 8 korraldataks niipea kui võimalik ja hiljemalt kahe nädala jooksul alates hetkest, mil asutused said teada viivituse või edasilükkamise tinginud asjaolude äralangemisest. Sellisel juhul saadetakse üleandmise eel VI lisas esitatud ajakohastatud tüüpvorm andmete edastamiseks enne üleandmist.

2. Liikmesriik, kes ei saa teostada üleandmist ühel [Dublini III määruse] artikli 29 lõikes 2 sätestatud põhjustest tavapärase kuuekuulise tähtaja jooksul asjaomase isiku vastuvõtmise või tagasivõtmise palve rahuldamisest või kaebuse või uuesti läbivaatamise suhtes tehtud lõplikust otsusest, kui sellel on peatav toime, teatab sellest vastutavale liikmesriigile enne selle tähtaja lõppu. Vastasel juhul jääb vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise ja muude [Dublini III määruse] kohaste kohustuste täitmise eest palve esitajaks olevale liikmesriigile kooskõlas kõnealuse määruse artikli 29 lõikega 2.

[...]“.

Kvalifitseerumisdirektiiv

- 17 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9; edaspidi „kvalifitseerumisdirektiiv“), VII peatükis, mis sisaldab direktiivi artikleid 20–35, on määratletud rahvusvahelise kaitse sisu.

18 Kvalifitseerumisdirektiivi artikkel 34 „Juurdepäas integratsioonivahenditele“ näeb ette:

„Liikmesriigid tagavad rahvusvahelise kaitse saajate ühiskonda integreerimise hõlbustamiseks neile juurdepääsu asjakohastele integratsiooniprogrammidele, et arvestada pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi saajate erivajadustega, või loovad eeltingimused, millega tagatakse juurdepääs sellistele programmidele.“

Vastuvõtudirektiiv

19 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT 2013, L 180, lk 96; edaspidi „vastuvõtudirektiiv“), artikkel 5 „Teave“ näeb ette:

„1. Liikmesriigid teatavad taotlejatele mõistliku aja jooksul, mis ei ületa 15 päeva alates rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisest, vähemalt mis tahes kehtestatud hüvistest ning vastuvõtutingimustega seotud kohustustest, mida nad peavad täitma.

[...]

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud teavet antakse kirjalikult keeles, millest taotleja aru saab või millest ta kõigi eelduste kohaselt aru saab. Vajaduse korral võib seda teavet anda ka suuliselt.“

20 Vastuvõtudirektiivi artiklis 7 „Elukoht ja liikumisvabadus“ on sätestatud:

„1. Taotlejad võivad liikuda vabalt vastuvõtva liikmesriigi territooriumil või kõnealuse liikmesriigi poolt neile määratud alal. See kindlaksmääratud ala ei mõjuta eraelu puutumatus ja lubab tagada piisava juurdepääsu kõikidele käesolevast direktiivist tulenevatele hüvedele.

2. Liikmesriigid võivad avalike huvide või avaliku korraga seotud põhjustel või vajaduse korral määrata rahvusvahelise kaitse taotluse kiire menetlemise ja tõhusa järelevalve tagamiseks kindlaks taotleja elukoha.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et materiaalsete vastuvõtutingimuste pakkumiseks peab taotleja tegelikult elama teatavas kohas, mille määravad kindlaks liikmesriigid. Selline otsus, mis võib olla üldist laadi, tuleb teha iga juhtumi puhul eraldi ning see peab olema ette nähtud siseriikliku õigusega.

4. Liikmesriigid näevad ette võimaluse anda taotlejatele ajutine luba lahkuda lõigetes 2 ja 3 nimetatud elukohast ja/või lõikes 1 nimetatud kindlaksmääratud alalt. Otsus tehakse iga juhtumi puhul eraldi, objektiivsetel alustel ning erapooletult ja eitava otsuse korral põhjendatakse otsust.

Taotlejalt ei nõuta luba kohtumiseks ameti- ja kohtuasutustega, kui tema kohaleilmumine neisse on vajalik.

5. Liikmesriigid nõuavad taotlejatelt, et nad teataksid pädevatele ametiasutustele oma kehtiva aadressi ning teataksid võimalikult kiiresti selle muutumisest.“

Saksamaa õigus

- 21 Välismaalaste elamist, töötamist ja integratsiooni liitvabariigi territooriumil käsitleva seaduse (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet, edaspidi „Aufenthaltsgesetz“), mida on 6. augustist 2016 muudetud 31. juuli 2016. aasta integratsiooniseadusega (Integrationsgesetz, *BGBI.* 2016 I, lk 1939, edaspidi „Integrationsgesetz“), § 60a „Väljasaatmise ajutine peatamine (erandina viibimisõiguse andmine)“ lõikes 2 on sätestatud:

„Välismaalase väljasaatmine peatatakse seniks, kuni asjaomast isikut ei ole faktilistel või õiguslikel põhjustel võimalik välja saata ja elamisluba ei ole väljastatud. [...] Välismaalasele võib väljastada talle erandina antud viibimisõigust (*Duldung*) kinnitava dokumendi (edaspidi „viibimisõigust kinnitav dokument“), kui tema jätkuv ajutine viibimine Saksamaa territooriumil on vajalik ülekaalukatel humanitaarsetel või isiklikel põhjustel või tulenevalt olulistest üldistest huvidest. Ülekaalukatel isiklikel põhjustel viibimisõigust kinnitav dokument kolmanda lause tähenduses tuleb väljastada juhul, kui välismaalane alustab või on alustanud Saksamaal kvalifitseeritud kutseõpet riiklikult tunnustatud või sellega samaväärselt reguleeritud kutsealal, kui lõikes 6 nimetatud tingimused ei ole täidetud ja kui lähiajal ei ole plaanis võtta konkreetseid meetmeid riigis viibimise lõpetamiseks. Neljandas lauses nimetatud juhtudel väljastatakse viibimisõigust kinnitav dokument kutseõppe kestuse ajaks, mis on kutseõppelepingus kindlaks määratud. [...]“.

- 22 Varjupaigaseaduse (Asylgesetz), mida on 6. augustist 2016 muudetud Integrationsgesetziga (edaspidi „AsylG“), § 29 „Vastuvõetamatud taotlused“ näeb ette:

„(1) Varjupaigataotlus on vastuvõetamatu, kui

1. mõni teine riik vastutab varjupaigamenetluse läbiviimise eest
 - a) vastavalt [Dublini III määrusele], või
 - b) tulenevalt Euroopa Liidu muudest õigusnormidest või rahvusvahelisest lepingust

[...]“.

- 23 AsylG § 31 „Ametiasutuse otsus varjupaigataotluste kohta“ lõikes 3 on sätestatud:

„Lõikes 2 nimetatud juhtudel ning vastuvõetamatute varjupaigataotluste kohta tehtud otsustes tuleb tuvastada, kas täidetud on Aufenthaltsgesetzi § 60 lõigetes 5 või 7 nimetatud tingimused. Seda ei ole vaja teha, kui välismaalast on tunnustatud varjupaigaõigusega isikuna või rahvusvahelise kaitse saajana § 1 lõike 1 punkti 2 tähenduses.“

- 24 AsylG § 34a „Väljasaatmiskorraldus“ näeb ette:

„(1) Kui ette on nähtud välismaalase väljasaatmine turvalisse kolmandasse riiki (§ 26a) või varjupaigamenetluse läbiviimise eest vastutavasse liikmesriiki (§ 29 lõike 1 punkt 1), teeb ametiasutus korralduse välismaalase väljasaatmise kohta sellesse riiki niipea, kui on tuvastatud, et väljasaatmist on võimalik täide viia. See kehtib ka juhul, kui välismaalane on esitanud varjupaigataotluse mõnes teises riigis, kes vastutab varjupaigamenetluse läbiviimise eest vastavalt Euroopa Liidu õigusnormidele või rahvusvahelisele lepingule, või on selle enne ametiasutuse otsuse tegemist tagasi võtnud. Väljasaatmiskorralduse täitmiseks ei ole nõutav eelnev hoiatamine ja tähtaja seadmine. Kui väljasaatmiskorraldust ei ole esimese või teise lause kohaselt võimalik teha, teavitab ametiasutus peatselt toimuvast väljasaatmisest vastavasse riiki.

(2) Halduskohtumenetluse seadustiku § 80 lõike 5 alusel väljasaatmiskorralduse peale esitatavad kaebused tuleb esitada ühe nädala jooksul alates korralduse teatavakstegemisest. Kaebuse õigeaegse esitamise korral ei ole isiku väljasaatmine enne kohtulahendi tegemist lubatud. [...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 25 A. Jawo on enda kinnituste kohaselt 23. oktoobril 1992 sündinud Gambia kodanik.
- 26 Ta lahkus Gambiast 5. oktoobril 2012, saabus mereteed mööda Itaaliasse ja suundus sealt edasi Saksamaale. 23. detsembril 2014 esitas ta viimati nimetatud liikmesriigis varjupaigataotluse.
- 27 Kuna A. Jawo oli Eurodaci andmebaasi kohaselt esitanud juba Itaalias varjupaigataotluse, palus Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Saksamaa Föderaalne Rände- ja Pagulasamet, edaspidi „Bundesamt“) 26. jaanuaril 2015 Itaalia ametiasutustel ta tagasi võtta. Nimetatud ametiasutused sellele palvele ei vastanud.
- 28 Bundesamt jättis 25. veebruari 2015. aasta otsusega A. Jawo varjupaigataotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja tegi korralduse saata ta välja Itaaliasse.
- 29 A. Jawo esitas selle otsuse peale 4. märtsil 2015 kaebuse ja 12. märtsil 2015 ka esialgse õiguskaitse taotluse. Verwaltungsgericht Karlsruhe (Karlsruhe halduskohus, Saksamaa) jättis 30. aprilli 2015. aasta määrusega viimati nimetatud taotluse esialgu vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, kuna see oli esitatud hilinemisega.
- 30 8. juunil 2015 pidi toimuma A. Jawo üleandmine Itaaliale. Üleandmist aga ei toimunud, kuna A. Jawo ei viibinud talle elamiseks määratud ühises majutuskeskuses Heidelbergis (Saksamaa). Regierungspräsidium Karlsruhe (Karlsruhe piirkondlik valitsusasutus) sellekohaste päringute peale teatas Heidelbergi linna erakorralise majutuse talitus 16. juunil 2015, et pädeva majahalduri kinnitusel ei viibi A. Jawo juba pikemat aega selles majutuskeskuses.
- 31 Bundesamt andis 16. juuni 2015. aasta kuupäeva kandva vormiga Itaalia asutustele teada, et samal päeval saadud andmete kohaselt ei ole A. Jawo üleandmine käesoleval ajal võimalik, kuna viimati nimetatut on põgenenud. Samas vormis oli ka märgitud, et puudutatud isiku üleandmine toimub hiljemalt 10. augustil 2016 „vastavalt [Dublini III määruse] artikli 29 lõikele 2“.
- 32 Teada on, et kõnealuse vormi Itaalia ametiasutustele kättetoimetamise päeval oli A. Jawo jälle Heidelbergis, kuid see info ei jõudnud Bundesamtini. Tuvastatud ei ole aga see, kas täpselt sellel ajal, mil A. Jawo Heidelbergi naasis, oli Bundesamt selle vormi Itaalia ametiasutustele juba ära saatnud.
- 33 A. Jawo väitis oma äraolekuga seoses, et ta sõitis 2015. aasta juuni alguses külla Neckari-äärses Freibergis (Saksamaa) elavale sõbrale. Pärast seda, kui talle helistas tema Heidelbergi toanaaber, kes teatas, et politsei otsib teda taga, otsustas A. Jawo Heidelbergi tagasi pöörduda. Kuna tal aga ei olnud nende linnade vahelise sõidu eest tasumiseks raha, pidi ta vajamineva summa kõigepealt laenama. Heidelbergi naastes pöördus ta Sozialamti (sotsiaalamet) küsimusega, kas tema tuba on tal veel alles, ja sai sellele jaatava vastuse.
- 34 A. Jawo avaldas ka, et keegi ei olnud teda teavitanud sellest, et ta peab oma äraolekust teada andma.
- 35 3. veebruaril 2016 ebaõnnestus teine üleandmise katse, sest A. Jawo keeldus tema üleandmiseks ette nähtud lennuki pardale minemast.
- 36 Verwaltungsgericht Karlsruhe (Karlsruhe halduskohus), kellele esitati uuesti esialgse õiguskaitse taotlus, otsustas 18. veebruari 2016. aasta määruses, et A. Jawo 4. märtsil 2015 esitatud kaebusel on peatav toime.
- 37 Kõnealune kohus jättis 6. juuni 2016. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata.

- 38 Nimetatud kohtuotsuse peale Verwaltungsgerichtshof Baden-Württembergile (Baden-Württembergi kõrgeim halduskohus, Saksamaa) esitatud apellatsioonkaebuse raames väitis A. Jawo muu hulgas seda, et 2015. aasta juunis ei olnud ta põgenenud ja et Bundesamt ei olnud õigust üleandmise tähtaega pikendada. Tema üleandmine Itaaliale ei ole lubatud ka seetõttu, et selles liikmesriigis esinevad varjupaigataotluse menetluses ja taotlejate vastuvõtutingimustes süsteemsed puudused Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 teise lõigu tähenduses.
- 39 Apellatsioonimenetluse ajal sai Bundesamt teada, et kaebajale oli Itaalias väljastatud üheks aastaks humanitaarkaaluksustel riigis viibimise luba, mis kaotas kehtivuse 9. mail 2015. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on aga seisukohal, et kõnealuse riigis viibimise loa andmise tagajärjel ei muutunud Dublini III määrus kohaldamatuks, kuna selle loaga ei antud A. Jawole rahvusvahelist kaitset kvalifitseerumisdirektiivi tähenduses.
- 40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et põhikohtuasja lahendamiseks peab ta kõigepealt vastama küsimusele, kas 16. juunil 2015, st päeval, mil Bundesamt teavitas Itaalia siseministeeriumi, oli kaebaja „põgenenud“ Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses.
- 41 Sellega seoses nendib kõnealune kohus, et kõnealuse määruse artikli 29 lõikes 1 ette nähtud kuuekuuline üleandmise tähtaeg oli selleks ajaks, kui Verwaltungsgericht Karlsruhe (Karlsruhe halduskohus) tegi 18. veebruari 2016. aasta määruse, millega ta andis A. Jawo esitatud kaebusele peatava toime, juba möödunud, mistõttu viimati nimetatud määrus ei saanud enam seda tähtaega pikendada ega katkestada.
- 42 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui lähtuda tuleb Dublini III määruse artikli 2 punktis n esitatud mõiste „põgenemisoht“ määratlusest, mis saksakeelses versioonis osutab kartusele, et puudutatud isik võib põgenemisega üleandmismenetlusest „kõrvale hoida“, siis tuleks asuda seisukohale, et see puudutab ainult asjaomase isiku teadlikku käitumist üleandmise vältimiseks. Samas on ka alust asuda seisukohale, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause kohaldamiseks piisab sellest, kui pädeval asutusel ei olnud sel kuupäeval, kui üleandmist üritati läbi viia, ja ajal, kui ta teavitas sellest palve saajaks olevat liikmesriiki, puudutatud isiku viibimiskoht teada. Nimelt ei viita miski sellele, et kõnealuse sättega nähakse ette sanktsioon puudutatud isiku taunitava käitumise eest. Sätte eesmärk on tagada liidu seadusandja välja töötatud vastutava liikmesriigi määramise süsteemi (edaspidi „Dublini süsteem“) tõhus toimimine, mida võib märkimisväärselt kahjustada see, kui üleandmist takistavad põhjused, mis ei kuulu palve esitajaks oleva liikmesriigi vastutusalasasse. Samuti võib osutada keeruliseks selle tõendamise, et asjaomased isikud lahkusid oma elukohast nende üleandmise takistamiseks.
- 43 Edasi on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus nende tingimuste kohta, millal on Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teises lauses ette nähtud kuuekuulise tähtaja pikendamine põgenemise korral võimalik. Ta märgib sellega seoses, et kuigi sätte sõnastusest nähtub esmapilgul, et liikmesriigid peavad selles osas saavutama kokkuleppe, võib seda tõlgendada aga ka nii, et palve esitajaks olev liikmesriik võib otsustada selle tähtaja pikendamise ühepoolset, teatades palve saajaks olevale liikmesriigile enne algse kuuekuulise tähtaja lõppemist, et üleandmine ei saa selle tähtaja jooksul toimuda ja et asjaomane isik antakse üle palve esitajaks oleva liikmesriigi määratud tähtaja jooksul. Viimati nimetatud tõlgendust, mis lähtub rakendusmääruse artikli 9 lõikest 2, võiks eelistada, et tagada üleandmismenetluse tõhusus.
- 44 Lõpuks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas üleandmise õiguspärasuse hindamisel peab ta arvesse võtma neid elutingimusi, milles kaebaja palve saajaks olevas liikmesriigis hakkaks elama, kui tema rahvusvahelise kaitse taotlus seal rahuldatakse, eelkõige tõsist ohtu, et teda koheldakse vastuolus harta artikliga 4.

45 Nimetatud kohtu arvates ei saa selle hindamisel, kas esinevad süsteemsed puudused Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 teise lõigu tähenduses, piirduda varjupaigamenetlusega ja selle menetluse ajal esinenud vastuvõtutingimustega, vaid arvestama peab ka edasist olukorda. Nõnda oleks parimad vastuvõtutingimused selle menetluse ajal ebapiisavad, kui asjaomast isikut ähvardab pärast rahvusvahelise kaitse andmist viletsusse sattumine. Kohustus hinnata niimoodi ulatuslikult taotleja olukorda enne tema üleandmist kujutab endast Dublini süsteemi paratamatut vastaskülge, kuna see süsteem keelab kaitset taotlevatel isikutel nende varjupaigariiki vabalt valida. See kohustus tuleb igal juhul EIÕK artiklist 3.

46 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et kvalifitseerumisdirektiiv näeb tõepoolest üldiselt ette ainult võrdse kohtlemise asjaomase liikmesriigi enda kodanikega. Selline oma riigi kodanikega võrdne kohtlemine võib siiski olla ebapiisav, et tagada rahvusvahelise kaitse saanud isikute inimväarikus, kuna üldjuhul on tegemist haavatavate ja juurteta inimestega, kes ei ole suutelised tõhusalt kasutama õigusi, mis on vastuvõtvast liikmesriigis neile tagatud. Et need isikud jõuaksid selle liikmesriigi kodanikega võrreldavale tasemele ja suudaksid tõhusalt kasutada oma õigusi, on kvalifitseerumisdirektiivi artiklis 34 pandud liikmesriikidele kohustus tagada neile isikutele tegelik juurdepääs integratsiooniprogrammidele, millel on eriomane kompenseeriv funktsioon. See õigusnorm kujutab endast miinimumnõuet ja on õigustus Dublini süsteemile.

47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab muu hulgas Šveitsi pagulasabi organisatsiooni 2016. aasta augustis esitletud aruandele „Vastuvõtutingimused Itaalias“, milles sisalduvad konkreetsed viited annavad alust järelduseks, et rahvusvahelise kaitse saajaid ähvardab selles liikmesriigis oht elada sotsiaalselt tõrjututena kodutuna ja viletsuses. Selle aruande kohaselt korvab kõnealuse liikmesriigi ebapiisavalt väljaarendatud sotsiaalsüsteemi Itaalia elanike hulgas perekondlik tugi, mida aga rahvusvahelise kaitse saajatel ei ole. Aruandes on osutatud ka sellele, et Itaalias puuduvad peaaegu täiesti kompensatoorsed integratsiooniprogrammid ja eelkõige on juurdepääs hädavajalikele keelekursustele väga juhuslik. Lõpuks ilmneb aruandest, et arvestades põgenike arvu tohutut suurenemist viimastel aastatel, ei suuda riigi sotsiaalsüsteemi suuri struktuurseid puudujäike tasakaalustada valitsusvälised organisatsioonid ja kirik.

48 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Baden-Württembergi kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas varjupaigataotleja loetakse põgenenuks [Dublini III määruse] artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses vaid siis, kui ta üleandmise võimatuks või keerulisemaks muutmise eesmärgil hoiab tahtlikult ja teadlikult kõrvale üleandmise läbiviimise eest vastutavate riigisiseste asutuste eest, või piisab sellest, et ta ei viibi pikema aja vältel talle määratud majutuskohas ning asutusel puudub teave tema asukoha kohta, mistõttu ei ole kavandatud üleandmist võimalik läbi viia?

Kas asjaomane isik võib tugineda nimetatud sätte õigele kohaldamisele ja esitada üleandmisotsuse vaidlustamise menetluses vastuväite, et kuue kuu pikkune üleandmistähtaeg on lõppenud, kuna ta ei olnud põgenenud?

2. Kas [Dublini III määruse] artikli 29 lõike 1 esimeses lõigus nimetatud tähtaja pikendamine võib toimuda pelgalt nii, et üleandev liikmesriik teatab vastutavale liikmesriigile veel enne tähtaja lõppemist, et asjaomane isik on põgenenud, ja nimetab ühtlasi konkreetse kuni 18 kuu pikkuse tähtaja, mille jooksul viiakse üleandmine läbi, või saab tähtaega pikendada vaid nii, et asjasse puutuvad liikmesriigid määravad pikendatud tähtaja omavahel kokku leppides kindlaks?

3. Kas varjupaigataotlejat ei ole lubatud vastutavale liikmesriigile üle anda, kui varjupaigataotlejale selles riigis rahvusvahelise kaitse andmise korral tekiks vastutavas riigis oodatavaid elutingimusi arvestades tõsine oht, et talle saab osaks [harta] artiklis 4 viidatud kohtlemine?

Kas see küsimus kuulub veel liidu õiguse kohaldamisalasse?

Millistele liidu õiguse kriteeriumidele tuginedes tuleb hinnata rahvusvahelise kaitse saajana tunnustatud isiku elutingimusi?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 49 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel uuris määratud koda vajadust kohaldada käesolevas asjas Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 107 ette nähtud eelotsuse kiirmenetlust. 24. aprillil 2017 otsustas see koda pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta see taotlus rahuldamata.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 50 Oma esimese küsimusega, mis koosneb kahest osast, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks selgitada, kas Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selleks, et pidada asjaomast isikut nimetatud sätte tähenduses põgenenuks, peab see isik ennast üleandmise võimatuks muutmise eesmärgil tahtlikult pädevate asutuste eest kõrvale hoidma, või vastupidi, piisab sellest, et see isik on lahkunud talle määratud elukohast, ilma et neid asutusi oleks tema äraolekust teavitatud, mistõttu ei ole üleandmist võimalik läbi viia.
- 51 Teiseks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et üleandmisotsuse vaidlustamise menetluses võib asjaomane isik tugineda selle määruse artikli 29 lõikele 2 ja väita, et kõnealune üleandmistähtaeg on lõppenud, kuna ta ei olnud põgenenud.
- 52 Seoses esimese küsimuse esimese osaga tuleb märkida, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 1 esimene lõik ja lõige 2 näevad kuuekuulise kohustusliku tähtaja möödumise korral ette, et vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest läheb automaatselt üle palve esitajaks olevale liikmesriigile, välja arvatud kui seda tähtaega on erandkorras pikendatud kõige rohkem ühe aastani, kuna puudutatud isikut ei ole võimalik üle anda tema kinnipidamise tõttu, või kõige rohkem 18 kuuni, kui isik on põgenenud; viimati nimetatud juhtudel läheb vastutus tema taotluse läbivaatamise eest üle niiviisi kindlaks määratud tähtaegade möödumisel.
- 53 Mis puudutab küsimust, millistel tingimustel võib asuda seisukohale, et taotleja on Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses „põgenenud“, tuleb tõdeda, et kõnealuses määruses ei ole seda täpsustatud.
- 54 Dublini III määruses ei ole nimelt mõistet „põgenemine“ määratletud ja üheski selle sättes ei ole sõnaselgelt kirjas, kas see mõiste eeldab, et puudutatud isikul on kavatsus hoida kõrvale asutuste haardeulatusest, et muuta tema üleandmine võimatuks.
- 55 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb aga liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest, et kui liidu õigusnorm ei viita konkreetse mõiste puhul liikmesriikide õigusele, tuleb seda mõistet tõlgendada kogu liidu piires autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel ei tule arvesse võtta mitte üksnes asjaomase sätte sõnastust, vaid ka selle konteksti ja selle õigusakti eesmärki, kuhu asjaomane säte kuulub (8. märtsi 2018. aasta kohtuotsus DOCERAM, C-395/16, EU:C:2018:172, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Sellega seoses nähtub sõna „põgenemine“ – mida Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teises lauses on enamikus keeleversioonides kasutatud ja mis eeldab asjaomase isiku tahet kellegi eest pääseda või millestki kõrvale hoida, käesolevas kontekstis nimelt pädevate asutuste eest ja seega enda üleandmisest – tavatähendusest, et see säte on põhimõtteliselt kohaldatav ainult siis, kui see isik hoiab tahtlikult

nende asutuste eest kõrvale. Rakendusmääruse artikli 9 lõikes 1 on üleandmise edasilükkamise võimalike põhjuste seas välja toodud ka asjaolu, et „varjupaigataotleja hoiab üleandmisest kõrvale“, mis eeldab tahtluse olemasolu. Dublini III määruse artikli 2 punktis n on mõiste „põgenemisohk“ määratletud nii, et teatavates keeleversioonides nagu saksakeelne versioon viidatakse kartusele, et puudutatud isik võib põgenemisega üleandmismenetlusest „kõrvale hoida“.

- 57 Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause kontekst ja selle määrusega taotletud eesmärgid ei võimalda siiski anda sellele sättele tõlgendust, mille kohaselt olukorras, kus üleandmist ei saa läbi viia seetõttu, et asjaomane isik on lahkunud talle määratud elukohast ilma pädevaid asutusi oma äraolekust teavitamata, peavad need asutused tõendama, et see isik tõepoolest kavatses tema üleandmise võimatuks muutmise eesmärgil nende asutuste eest kõrvale hoida.
- 58 Nimelt nähtub Dublini III määruse põhjendustest 4 ja 5, et määruse eesmärk on kehtestada selge ja toimiv menetlus, mis põhineb liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel, selleks et kiiresti määrata rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs sellise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.
- 59 Seda kiire menetlemise eesmärki arvestades tahetakse Dublini III määruse artikli 29 lõikes 1 ja lõike 2 esimeses lauses kindlaks määratud tähtajaga tagada, et asjaomane isik antakse tõepoolest võimalikult kiiresti üle tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavale liikmesriigile, jättes siiski kahele asjasse puutuvale liikmesriigile – arvestades selle isiku üleandmise praktilist keerukust ja sellega seotud korralduslikke raskusi – aega, et nad saaksid üleandmise läbiviimise üle nõu pidada, ja eelkõige et palve esitajaks olev liikmesriik saaks korraldada üleandmise läbiviimise üksikasju (vt selle kohta 29. jaanuari 2009. aasta kohtuotsus Petrosian, C-19/08, EU:C:2009:41, punkt 40).
- 60 Selles kontekstis lubab Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teine lause erandkorras kõnealust kuuekuulist tähtaega pikendada, et võtta arvesse asjaolu, et palve esitajaks oleval liikmesriigil on reaalselt võimatu asjaomast isikut tema kinnipidamise või põgenemise tõttu üle anda.
- 61 Kuna aga pädevatel asutustel võib esineda märkimisväärseid raskusi asjaomase isiku kavatsuste tõendamisel, siis võib neilt sellise tõendamise nõudmine anda rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kes ei soovi enda üleandmist liikmesriigile, kes on Dublini III määruse kohaselt vastutav nende taotluse läbivaatamise eest, võimaluse varjata end palve esitajaks oleva liikmesriigi asutuste eest kuni kuuekuulise tähtaja möödumiseni, selleks et vastutus läheks määruse artikli 29 lõike 2 esimese lause alusel üle viimati nimetatud liikmesriigile.
- 62 Dublini süsteemi tõhusa toimimise ja selle eesmärkide saavutamise tagamiseks tuleb seega asuda seisukohale, et kui asjaomase isiku üleandmine ei saa toimuda seetõttu, et see isik on lahkunud talle määratud elukohast ilma enda äraolekust liikmesriigi pädevaid asutusi teavitamata, siis on neil asutustel, tingimusel, et kõnealust isikut oli tema sellesisulistest kohustustest nõuetekohaselt teavitatud, õigus eeldada, et see isik kavatses tema üleandmise võimatuks muutmise eesmärgil nende asutuste eest kõrvale hoida.
- 63 Selles kontekstis tuleb märkida, et vastuvõtudirektiivi artikli 7 lõigete 2–4 alusel võivad liikmesriigid – nagu Saksamaa Liitvabariik nähtavasti on ka teinud – piirata varjupaigataotlejate võimalust oma elukohta valida ja nõuda viimati nimetatutelt, et sellest kohast lahkumiseks peavad nad eelnevalt saama haldusasutuselt loa. Lisaks on selle direktiivi artikli 7 lõikes 5 sätestatud, et liikmesriigid nõuavad taotlejatelt, et nad teataksid pädevatele ametiasutustele oma kehtiva aadressi ning teataksid võimalikult kiiresti selle muutumisest.

- 64 Vastuvõtudirektiivi artikli 5 kohaselt peavad aga liikmesriigid taotlejaid nendest kohustustest teavitama. Taotlejale ei saa nimelt ette heita, et ta lahkus talle määratud elukohast ilma pädevaid asutusi sellest teavitamata ja vajaduse korral neilt eelnevalt luba taotlemata, kui seda taotlejat ei ole neist kohustustest teavitatud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab käesoleval juhul kontrollima, kas põhikohtuasja kaebajat tegelikult teavitati neist kohustustest.
- 65 Kuna ei saa ka välistada, et esinevad mõjuvad põhjused, mille tõttu taotleja ei teavitanud pädevaid asutusi oma äraolekust, siis peab taotlejale jääma võimalus selle tõendamiseks, et tal ei olnud kavatsust hoida nende asutuste eest kõrvale.
- 66 Seoses esimese küsimuse teise osaga, milles palutakse selgitada, kas üleandmisotsuse vaidlustamise menetluses võib asjaomane isik tugineda Dublini III määruse artikli 29 lõikele 2, väites, et üleandmistähtaeg on möödunud, kuna ta ei olnud põgenenud, tuleb märkida, et tulenevalt 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsusest Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), mis tehti pärast käesoleva eelotsusetaotluse esitamist, tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt.
- 67 Nimelt otsustas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses esiteks, et selleks, et tagada, et vaidlustatud üleandmisotsus on vastu võetud Dublini III määrusega kehtestatud vastuvõtmis- või tagasivõtmismenetluste nõuetekohase läbiviimise tulemusena, peab üleandmisotsuse vaidlustamiseks esitatud kaebust menetlev kohus saama hinnata rahvusvahelise kaitse taotleja väiteid selle kohta, et asjaomane otsus on vastu võetud kõnealuse määruse artikli 29 lõike 2 sätteid rikkudes, kuna väidetavalt oli palve esitajaks olev liikmesriik selle otsuse vastuvõtmise päeval juba muutunud vastutavaks liikmesriigiks nimetatud määruse artikli 29 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud kuuekuulise tähtaja möödumise tõttu (25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 40).
- 68 Teiseks, arvestades Dublini III määruse põhjenduses 19 märgitud eesmärki tagada kooskõlas harta artikliga 47 asjaomaste isikute tõhus kaitse ning määruse põhjenduses 5 nimetatud eesmärki tagada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kiire kindlaksmääramine, mis on nii sellise kaitse taotlejate kui ka Dublini süsteemi üldise nõuetekohase toimimise huvides, peab taotleja saama kasutada tõhusat ja kiiret õiguskaitsevahendit, mis võimaldab tal tugineda kõnealuse määruse artikli 29 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud kuuekuulise tähtaja möödumisele pärast üleandmisotsuse vastuvõtmist (25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punktid 44 ja 46).
- 69 Õigus tugineda taotleja suhtes tehtud üleandmisotsuse peale esitatud kaebuses selle otsuse vastuvõtmisest hilisematele asjaoludele, mis on Saksamaa õiguse kohaselt taotlejale, kes on sellises olukorras nagu A. Jawo, ilmselt võimaldatud – ehkki seda peab veel kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, vastab niisugusele kohustusele näha ette tõhus ja kiire õiguskaitsevahend (vt selle kohta 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, punkt 46).
- 70 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata järgnevalt:
- Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et taotleja on nimetatud sätte tähenduses „põgenenud“, kui ta hoiab enda üleandmise võimatuks muutmise eesmärgil tahtlikult kõrvale tema üleandmise läbiviimise eest vastutavate riigisiseste asutuste eest. Seda võib eeldada siis, kui üleandmist ei saa läbi viia seetõttu, et taotleja on lahkunud talle määratud elukohast ilma enda äraolekust liikmesriigi pädevaid asutusi teavitamata, kuigi teda oli tema vastavasisulistest kohustustest teavitatud, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Kõnealusel taotlejal jääb võimalus tõendada, et asjaolu, et ta oma äraolekust neid asutusi ei teavitanud, on õigustatud mõjuvatel põhjustel ja selle põhjuseks ei olnud kavatsus hoida kõrvale nende asutuste eest.
 - Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et üleandmisotsuse vaidlustamise menetluses võib asjaomane isik tugineda selle määruse artikli 29 lõikele 2, väites, et kuna ta ei olnud põgenenud, on kuuekuuline tähtaeg möödunud.

Teine küsimus

- 71 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selleks, et pikendada üleandmise tähtaega kõige rohkem 18 kuuni, piisab, kui palve esitajaks olev liikmesriik teatab vastutavale liikmesriigile enne kuuekuulise üleandmistähtaja lõppemist, et asjaomane isik on põgenenud, ja nimetab ühtlasi uue üleandmistähtaja, või on vaja, et need kaks liikmesriiki lepivad kokku uue tähtaja.
- 72 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teine lause ei näe selles viidatud olukordades üleandmistähtaegade pikendamiseks ette kooskõlastamist palve esitajaks oleva liikmesriigi ja vastutava liikmesriigi vahel. See säte erineb seega määruse artikli 29 lõikest 1, mis näeb sõnaselgelt ette, et üleandmine toimub pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist.
- 73 Lisaks muudaks nõue, et kooskõlastamine peab toimuma ka Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teises lauses viidatud olukordades, selle sätte raskesti kohaldatavaks ja sellega võiks säte kaotada osa selle soovitatavast toimest. Kahe asjasse puutuva liikmesriigi vaheline suhtlemine, mis oleks üleandmistähtaja pikendamise kokku leppimiseks vajalik, võtaks nimelt nii aega kui ka ressursse ning puuduks tõhus mehhanism, et lahendada vaidlusi selle üle, kas niisuguse pikendamise tingimused on täidetud. Pealegi piisaks tähtaja pikendamise välistamiseks sellest, kui palve saajaks olev liikmesriik jääb passiivseks.
- 74 Lõpuks olgu märgitud, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 4 kohaselt kehtestab komisjon rakendusaktide abil ühetaolised tingimused liikmesriikidevaheliseks teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks, eelkõige juhtudel, kui üleandmine on edasi lükatud või see hilineb. Samas on rakendusmääruse artikli 9 lõikes 2 täpsustatud, et liikmesriik, kes ei saa teostada üleandmist ühel kõnealuse artikli 29 lõikes 2 sätestatud põhjustest tavapärase kuuekuulise tähtaja jooksul, peab sellest vastutavale liikmesriigile enne selle tähtaja lõppu teatama, nägemata seejuures ette kooskõlastamise kohustust.
- 75 Eeltoodust tulenevalt tuleb teisele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selleks, et pikendada üleandmise tähtaega kõige rohkem 18 kuuni, piisab, kui palve esitajaks olev liikmesriik teatab vastutavale liikmesriigile enne kuuekuulise üleandmistähtaja lõppemist, et asjaomane isik on põgenenud, ja nimetab ühtlasi uue üleandmistähtaja.

Kolmas küsimus

- 76 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas harta artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui rahvusvahelise kaitse taotleja antakse Dublini III määruse artikli 29 alusel üle määruse kohaselt tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavale liikmesriigile, kui selles liikmesriigis rahvusvahelise kaitse andmise korral tekiks taotlejal neid elutingimusi arvestades, mis tal kõnealuses liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajana eeldatavasti on, tõsine oht, et talle saab osaks harta artikli 4 tähenduses ebainimlik või alandav kohtlemine. Peale selle palub kõnealune kohus selgitada, kas see küsimus kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse. Samuti soovib ta teada, millistele kriteeriumidele tuginedes tuleb hinnata rahvusvahelise kaitse saajana tunnustatud isiku elutingimusi.
- 77 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et liikmesriigi otsus anda taotleja Dublini III määruse artikli 29 alusel üle liikmesriigile, kes selle määruse kohaselt on rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest põhimõtteliselt vastutav, kujutab endast Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ühte osa ja seega kohaldatakse sellega liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses (vt analoogia alusel 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 68 ja 69, ning 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punktid 53 ja 54).

- 78 Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et Dublini III määruse sätete tõlgendamisel ja kohaldamisel tuleb järgida hartaga tagatud põhiõigusi, eelkõige selle artiklit 4, mis keelab erandi tegemise võimaluseta ebainimliku või alandava kohtlemise kõikides selle vormides, olles seega põhjaneva tähtsusega ning üldise ja absoluutse olemusega, kuna see on tihedalt seotud inimväärkuse austamisega, mille tagab harta artikkel 1 (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 85 ja 86, ning 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punktid 59, 69 ja 93).
- 79 Kolmas küsimus käsitleb seega liidu õiguse tõlgendamist ELTL artikli 267 tähenduses.
- 80 Teiseks on oluline märkida, et liidu õigus tugineb põhieeldusele, et iga liikmesriik jagab kõikide teiste liikmesriikidega – ja ühtlasi tunnistab, et teised liikmesriigid jagavad ka temaga – teatud hulka ühiseid väärtusi, mille liit rajaneb, nagu on täpsustatud ELL artiklis 2. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust nende väärtuste tunnustamisel ja seega neid ellu viiva liidu õiguse järgimisel (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika), samuti liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust selle suhtes, et nende vastavad riigisisised õiguskorrad saavad tagada võrdväärse ja tõhusa kaitse hartaga – eelkõige selle artiklites 1 ja 4 – tunnustatud põhiõigustele, mis näevad ette liidu ja selle liikmesriikide ühe põhiväärtuse (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 77 ja 87).
- 81 Liikmesriikide vastastikuse usalduse põhimõte on liidu õiguses põhjaneva tähtsusega, kuna see võimaldab luua ja säilitada sisepiirideta ala. Vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt on iga liikmesriik kohustatud eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 78, ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 36).
- 82 Euroopa ühise varjupaigasüsteemi, eelkõige Dublini III määruse kontekstis, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja mille eesmärk on rahvusvahelise kaitse taotluste ratsionaliseerimisega kiirendada nende menetlemist nii taotlejate kui ka osalisriikide huvides, tuleb seega eeldada, et igas liikmesriigis toimub rahvusvahelise kaitse taotluste menetlemine kooskõlas harta, Genfis 28. juulil 1951 alla kirjutatud pagulasseisundi konventsiooni (*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)) ja EIÕK nõuetega (vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 78–80).
- 83 Ei saa aga välistada, et praktikas esineb selle süsteemi funktsioneerimisel konkreetses liikmesriigis suuri probleeme, mistõttu on olemas tõsine oht, et rahvusvahelise kaitse taotlejaid koheldakse sellesse liikmesriiki üleandmise korral viisil, mis ei ole kooskõlas nende isikute põhiõigustega (21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punkt 81).
- 84 Neil asjaoludel ei oleks sellise ümberlökkamatu eelduse kohaldamine, mille järgi liikmesriik, kes vastutab Dublini III määruse kohaselt rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, järgib taotleja põhiõigusi, vastavuses kohustusega tõlgendada ja kohaldada seda määrust kooskõlas põhiõigustega (vt selle kohta 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 99, 100 ja 105).
- 85 Seetõttu on Euroopa Kohus juba otsustanud, et harta artikli 4 kohaselt ei või liikmesriigid, sealhulgas liikmesriikide kohtud, anda varjupaigataotlejat üle vastutavale liikmesriigile Dublini II määruse, mis on Dublini III määruse eelkäija, tähenduses, kui neile ei saa olla teadmata, et selle liikmesriigi varjupaigamenetluses ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustes esinevad süsteemsed puudused

kujutavad endast kaalukaid ja tõendatud asjaolusid, mis annavad alust arvata, et taotlejal tekib reaalne oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt selle sätte tähenduses (21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punkt 106).

- 86 Dublini III määruse – millega see kohtupraktika kodifitseeriti – artikli 3 lõike 2 teises ja kolmandas lõigus on täpsustatud, et niisuguses olukorras saab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viivast liikmesriigist rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik, kui ta järeldab pärast selle määruse III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et taotlejat ei ole võimalik üle anda nende kriteeriumide alusel vastutavaks määratud liikmesriigile ega esimesele liikmesriigile, kellele taotlus esitati.
- 87 Kuigi Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 teises lõigus on silmas peetud ainult olukorda, mille kohta tehti 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus N. S. jt (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865), see tähendab olukorda, kus reaalne oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta artikli 4 tähenduses tuleneb sellest, et selle määruse alusel rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavaks liikmesriigiks määratud liikmesriigis esinevad varjupaigamenetluses ja rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtutingimustes süsteemsed puudused, tuleneb siiski käesoleva kohtuotsuse punktides 83 ja 84 ning artiklis 4 ette nähtud keelu üldisest ja absoluutsest olemusest, et taotleja üleandmine sellele liikmesriigile on välistatud igas olukorras, kus kaalukad ja tõendatud asjaolud annavad alust arvata, et taotlejal tekib selline oht tema üleandmisel või selle tagajärjel.
- 88 Järelilikult ei ole kõnealuse artikli 4 kohaldamise seisukohast tähtis, kas asjaomasel isikul tekib tema üleandmise tõttu vastutavasse liikmesriiki Dublini III määruse tähenduses tõsine oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt üleandmisel, varjupaigamenetluse ajal või pärast seda.
- 89 Nimelt, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, põhinevad Euroopa ühine varjupaigasüsteem ja vastastikuse usalduse põhimõtte kinnitusel, et selle süsteemi kohaldamine ei tekita üheski etapis ega ühelgi viisil tõsist ohtu, et rikutakse harta artiklit 4. Seejuures esineks vastuolu, kui sellise ohu olemasolu varjupaigamenetluse etapis takistaks üleandmist, samas kui sama ohtu tolereeritaks siis, kui see menetlus lõpeb rahvusvahelise kaitse tunnustamisega.
- 90 Sellega seoses väärrib märkimist, et kui üleandmisotsuse peale esitatud kaebust menetleval kohtul on asjaomase isiku esitatud andmed sellise ohu tõendamiseks, peab see kohus objektiivsete, usaldusväärsete, täpsete ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmete põhjal ning liidu õigusega tagatud põhiõiguste kaitse standardit silmas pidades hindama, kas esinevad süstemaatilised või üldised puudused või teatavaid isikute rühmi puudutavad puudused (vt analoogia alusel 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 89).
- 91 Mis puudutab kolmandaks küsimust, milliste kriteeriumide alusel peavad pädevad riigisisese asutused seda hindamist läbi viima, siis tuleb rõhutada, et selleks, et olla hõlmatud harta artikliga 4, mis vastab EIÕK artiklile 3 ning mille tähendus ja ulatus on seega harta artikli 52 lõike 3 kohaselt samad, mis neile nimetatud konventsiooniga on ette nähtud, peavad käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud puudused olema eriti olulised, mis sõltub konkreetse asja kõikidest asjaoludest (vt EIK 21. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas M.S.S. vs. Belgia ja Kreeka, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, punkt 254).
- 92 See olulisuse määr on saavutatud siis, kui liikmesriigi asutuste ükskõiksuse tagajärjel satuks täielikult riigi abist sõltuv isik olenemata oma tahtest ja isiklikest valikutest nii äärmuslikku materiaalsesse puudusse, et tal ei oleks võimalik rahuldada oma kõige esmasemaid vajadusi, nagu eelkõige enda toitmine, pesemine ja majutamine, ning mis kahjustaks tema füüsilist või vaimset tervist või asetaks ta alandavasse olukorda, mis rikub inimväärikust (vt selle kohta EIK 21. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas M.S.S. vs. Belgia ja Kreeka, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, punktid 252–263).

- 93 Kõnealune olulisuse määr ei saa seega hõlmata olukordi, mida iseloomustab koguni suur ebakindlus või asjaomase isiku elutingimuste märkimisväärne halvenemine, kui sellega ei kaasne äärmuslikku materiaalselt puudust, mis paneb selle isiku nii raskesse olukorda, et seda võib võrdsustada ebainimliku või alandava kohtlemisega.
- 94 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud niisugune asjaolu – mille kohaselt puuduvad käesoleva kohtuotsuse punktis 47 nimetatud aruande järgi selles liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajatel üldiselt need perekondliku toe viisid, millele saavad toetuda rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üldjuhul vastutava liikmesriigi kodanikud, et saada hakkama selle liikmesriigi puudulikus sotsiaalsüsteemis – ei saa olla piisav selle järelduse tegemiseks, et rahvusvahelise kaitse taotleja satuks sellesse liikmesriiki üleandmise korral niisugusesse äärmuslikku materiaalsesse puudusse.
- 95 Siiski ei saa täielikult välistada, et rahvusvahelise kaitse taotleja suudab konkreetselt temaga seoses tõendada selliste erakorraliste asjaolude esinemist, mille tõttu satuks see taotleja enda üleandmise korral tema rahvusvahelise kaitse taotluse menetlemise eest üldjuhul vastutavasse liikmesriiki pärast rahvusvahelise kaitse saamist tema erilise haavatavuse tõttu ning olenemata oma tahtest ja isiklikest valikutest nii äärmuslikku materiaalsesse puudusse, mis vastab käesoleva kohtuotsuse punktides 91–93 nimetatud kriteeriumidele.
- 96 Käesoleval juhul ei saa puudused, mis esinevad rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üldjuhul vastutavas liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajatele mõeldud integratsiooniprogrammide elluviimisel, kujutada endast kaalukat ja tõendatud asjaolu, mis annaks alust arvata, et asjaomast isikut ähvardaks sellesse liikmesriiki üleandmisel reaalne oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta artikli 4 tähenduses.
- 97 Ainuüksi asjaolu, et sotsiaalkaitse ja/või elutingimused on palve esitajaks olevas liikmesriigis paremad kui rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üldjuhul vastutavas liikmesriigis, ei saa kindlasti toetada järeldust, et asjaomast isikut ähvardaks viimati nimetatud liikmesriiki üleandmise korral reaalne oht, et talle saab osaks harta artikliga 4 vastuolus olev kohtlemine.
- 98 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata järgmiselt:
- Liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuulub küsimus, kas harta artikliga 4 on vastuolus, kui rahvusvahelise kaitse taotleja antakse Dublini III määruse artikli 29 alusel üle selle määruse kohaselt tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üldjuhul vastutavale liikmesriigile, kui selles liikmesriigis rahvusvahelise kaitse andmise korral tekiks taotlejal neid elutingimusi arvestades, mis tal kõnealuses liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajana eeldatavasti on, tõsine oht, et talle saab osaks harta artikli 4 tähenduses ebainimlik või alandav kohtlemine.
 - Harta artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus rahvusvahelise kaitse taotleja selline üleandmine, välja arvatud juhul, kui üleandmisotsuse peale esitatud kaebust menetlev kohus tuvastab objektiivsete, usaldusväärsete, täpsete ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmete põhjal ning liidu õigusega tagatud põhiõiguste kaitse standardit silmas pidades, et see oht on kõnealuse taotleja jaoks reaalne, kuna üleandmise korral satuks ta olenemata oma tahtest ja isiklikest valikutest äärmuslikku materiaalsesse puudusse.

Kohtukulud

- 99 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et taotleja on nimetatud sätte tähenduses „põgenenud“, kui ta hoiab enda üleandmise võimatuks muutmise eesmärgil tahtlikult kõrvale tema üleandmise läbiviimise eest vastutavate riigisiseste asutuste eest. Seda võib eeldada siis, kui üleandmist ei saa läbi viia seetõttu, et taotleja on lahkunud talle määratud elukohast ilma enda äraolekust liikmesriigi pädevaid asutusi teavitamata, kuigi teda oli tema vastavasisulistest kohustustest teavitatud, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Kõnealusel taotlejal jääb võimalus tõendada, et asjaolu, et ta oma äraolekust neid asutusi ei teavitanud, on õigustatud mõjuvatel põhjustel ja selle põhjuseks ei olnud kavatsus hoida kõrvale nende asutuste eest.

Määruse nr 604/2013 artikli 27 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et üleandmisotsuse vaidlustamise menetluses võib asjaomane isik tugineda selle määruse artikli 29 lõikele 2, väites, et kuna ta ei olnud põgenenud, on kuuekuuline tähtaeg möödunud.

2. Määruse nr 604/2013 artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selleks, et pikendada üleandmise tähtaega kõige rohkem 18 kuuni, piisab, kui palve esitajaks olev liikmesriik teatab vastutavale liikmesriigile enne kuuekuulise üleandmistähtaja lõppemist, et asjaomane isik on põgenenud, ja nimetab ühtlasi uue üleandmistähtaja.
3. Liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuulub küsimus, kas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 4 on vastuolus, kui rahvusvahelise kaitse taotleja antakse määruse nr 604/2013 artikli 29 alusel üle selle määruse kohaselt tema rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest üldjuhul vastutavale liikmesriigile, kui selles liikmesriigis rahvusvahelise kaitse andmise korral tekiks taotlejal neid elutingimusi arvestades, mis tal kõnealusel liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajana eeldatavasti on, tõsine oht, et talle saab osaks harta artikli 4 tähenduses ebainimlik või alandav kohtlemine.

Põhiõiguste harta artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus rahvusvahelise kaitse taotleja selline üleandmine, välja arvatud juhul, kui üleandmisotsuse peale esitatud kaebust menetlev kohus tuvastab objektiivsete, usaldusväärsete, täpsete ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmete põhjal ning liidu õigusega tagatud põhiõiguste kaitse standardit silmas pidades, et see oht on kõnealusel taotleja jaoks reaalne, kuna üleandmise korral satuks ta olenemata oma tahtest ja isiklikest valikutest äärmuslikku materiaalsesse puudusse.

Allkirjad